

Написано от Христо Христов
Петък, 29 Декември 2017 18:50

Томаш Шила е музикант и чешки дисидент по време на комунистическия режим в Чехословакия. Роден е 1958 г. в Прага. Свири на виолончело, а впоследствие е част от музикалния ъндърграунд, който не следва официалната партийна политика. Четири години свири в групата *Plastic People of the Universe*, която през втората половина на 70-те години попада под ударите на режима в Прага. Неотдавна Томаш Шила бе гост в България и участва в [дискусия, посветена на Вацлав Хавел](#) и есето му „Властта на безвластните“, организирана от Софийски дискуссионен форум. Г-н Шила бе любезен да отговори на въпроси на журналиста Христо Христов. Интервюто за [desebg.com](#) е взето със съдействието на Мартин Младенов, съосновател на Софийски дискуссионен форум.

Г-н Шила, какво се случи в Чехословакия през 1976 г., когато комунистическият режим започва преследване на групата *Plastic People of the Universe* и подвеждането под съдебна отговорност на членовете ѝ?

– Тогава аз още не свирех в групата, но членовете ѝ бяха мои приятели. Те бяха арестувани и срещу тях започва съдебен процес, с който режимът планираше да ликвидира ъндърграуда в Чехословакия. Но тогава се вдигна голяма вълна от солидарност. Тя беше организирана именно от Вацлав Хавел. Включиха се много интелектуалци, както от Чешката република, така и от чужбина.

Парадоксално, но съдебният процес не постигна очаквания ефект, а се получи обратното. Онези хора в обществото, които не бяха чули за групата, разбраха за нея и за натиска на режима срещу нея. Подобен ефект се получи и със свързаното с властта официално предаване „Атентат срещу културата“ по държавната телевизия, което се стремеше да очерня творците на независимата музикална сцена. Получи се обаче

Написано от Христо Христов
Петък, 29 Декември 2017 18:50

грандиозен обрат – младите хора подкрепиха музикантите, което режимът не беше предвидил.

Как бихте обяснили на младите поколения, които не са живели при комунизма, какво е това управление, което се стреми да забранява творчеството на определени музиканти?

– Подобно отношение на която и да е власт никой не може да го оправдае. Групата Plastic People of the Universe не беше политическа. Но режимът направи от нея политически случай с опита да я забрани. Режимът не може да понесе, че групата събира много последователи без да има реклама за своите изяви.

Тогава режимът започна да се страхува за влиянието на групата върху младите хора.

В архивите на българската Държавна сигурност – репресивният апарат на българския режим – подобно отклонение на представители на творческите среди се е определяло като идеологическа диверсия. Особено силно това се отнася за музиката, за която комунистическият режим е смятал, че е проводник на западно влияние, нещо което се е опитвал да не допуска. Така ли е било и в Чехословакия?

– Точно така беше представяно. Но ефектът беше обратен.

Как си обяснявате, че тогава групата е получила такава монолитна защита, като се знае, че режимът се е отнасял с особена строгост към такива изяви и по принцип има страх в обществото? Подобна реакция очакваше ли се тогава?

Написано от Христо Христов
Петък, 29 Декември 2017 18:50

– Изобщо никой не очаква такава мощна подкрепа. Тогава Вацлав Хавел се запозна отблизо с културните среди на ъндърграунда – това бяха свободни хора, които искаха да творят както те желаят и както им харесва. Той не само ги защити, но им предоставяше своя дом да репетират и записват своето творчество.

От историята знаем, че случаят с групата Plastic People of the Universe е дал един сериозен тласък за раждането на Харта 77 – независимата гражданска инициатива, родила се в Прага и поставила в основата си защитата на човешките права.

– Случилото се с групата Plastic People of the Universe беше един импулс за написването на Харта 77. Освен Хавел съществена роля изигра и проф. Ян Паточка.

Ние в България имаме следния проблем: Много бързо беше забравен комунистическия режим, не го преосмислихме и днес живеем в едно посткомунистическо блато, в което ценностите са размити, а младите хора изобщо не знаят нищо за онези, които са се жертвали за днешната свобода. Комунистическият период забравен ли е в Чехия?

– Положението е сходно, като в България, но има млади хора, които се интересуват от това минало. Не мога да кажа, че цялото общество е забравило за комунизма. Хората, които тогава са се жертвали, също не са забравени.

Непознаването на миналото подхранва носталгията към една изкривена представа за режима. Има хора и тук, които казват, че по времето на социализма се е живееело по-добре. Ще ви провокирам с последния си въпрос: за вас кое време беше по-добро – тогава при режима или сега при демокрацията?

– Това не подлежи на дебат. Разбира се, че сега при демокрацията.